

Hundid hulguvad küla vahel,

aga keskkonnaamet ei luba neid küttida. Lk 3

Kullamaal põles maja maha,

selles elanud vanaperenaine hukkus. Lk 3

Lääne Elu

Loe värskaid uudiseid www.le.ee

NELJAPÄEV, 2. NOVEMBER 2017 | NR 127 (4072) | 1 EURO

Urmas Sukles

on
menukuselt
Eestis 7.
Lk 4

● VALIMISLIIT LAGUNEMISOHUS

Kullamaa mehed läksid võimu pärast kaklema

Lääne-Nigula võimuliit Mikk Lõhmuse nimekirja ja sotside vahel sündis seetõttu, et Kullamaa mehed läksid omavahel tülli.

ANDRUS KARNAU
KAIE ILVES
info@le.ee

Mikk Lõhmuse juhitud valimisliidu Ühinenud Kogukonnad nimekirjas kandideerisid Kullamaa vallajuhi Jüri Ott ja Einar Pärnpuu. Tallinna-poliitika kogemusega Ott oli vallavanem, suured põllumees Pärnpuu volikogu esimees. Mõlemad soovisid saada Lääne-Nigula volikogu esimeheks. Tuge andis selleks valimistulemus – Pärnpuu 133 ja Ott 120 häält on Lõhmuse 473 hääl järel teisel ja kolmandal kohal.

Kirstu- ja korteriäri

Lõhmuse valimisliit ei olnud enne kokku leppinud, kes on nende volikogu esimehe kandidaat, nii et kahe kange Kullamaa mehe ambitsioonid suurenesid pärast võidukat valimistulemust veelgi. Ühinenud Kogukonnad sai 25-liikmelises volikogus 14 kohta, nii et võitjad võinuks saada mõlemad kohad: volikogu esimehe ja vallavanema oma.

Lääne Elu andmeil läksid aga asjad nii, et Ott ja Pärnpuu ei suutnudki kokku leppida, kumb on parem volikogu juhtima. Otil on kaelas kunagine Tallinna korteritehingute taak, Pärnpuul kahtlased tehingud kirstudega oma vallas. Et kokku leppida ei suudetud, avastas äsja valimised võitnud Lõhmus, et tüli on majas, nimekiri on lõhki ja valimisvõit käest libisemas.

Väidetavalt oli kaalumisel isegi võimalus, et Kullamaa meeste algatusel luuakse koalitsioon valimistel vähemusse jäänud EKRE, Reformierakonna ja sotsiaaldemokraatidega ning Lõhmus tõrjutakse võimu juurest sootuks eemale.

Nii ei jäänudki Lõhmusel muud üle, kui kuulutada välja laiapõhjalise koalitsiooni loomise läbirääkimised. Valimisliitu suutis ta nii palju koos hoida, et

Lääne-Nigula vallavanem Mikk Lõhmus (vasakul) lahendas Jüri Otti ja Einar Pärnpuu tüli nii, et jättis mõlemad volikogu esimehe kohast ilma.

URMAS LAURI

Kohtade jaotus Lääne-Nigula volikogus

- VL Ühinenud Kogukonnad 14
- Sotsiaaldemokraatlik erakond 6
- EKRE 3
- Reformierakond 2

ametlikult vormus otsus nimekirja konsensusliku seisukohana. Kõnelused päädisid Ühinenud Kogukondade ja sotside koalitsioonileppega, mille järgi jäi vallavanema koht Lõhmusele ja volikogu esimehe koht sotside liidri Neeme Suurele.

„Mina olen sisimas kogu aeg arvanud, et nende kahe mehe vastuolu päädis Neeme Suure valimisega Lääne-Nigula voli-

kogu esimeheks,” ütles Lääne-Nigula EKRE nimekirja esinumber ja volikogu liige Hardi Rehkalt. Just Pärnpuu ja Otti tüli peab Rehkalt ka põhjuseks, miks Ühinenud Kogukonnad ei avalikustanud volikogu esimehe kandidaati enne valimisi.

Aus arutelu

Einar Pärnpuu tunnistas eile, et kaks kandidaati volikogu esimehe kohale oli tegelikult algusest peale. „Olin mina ja oli Ott. Võinuks olla ka rohkem kandidaati võinuks tunduda imelik ja tekitada segadust. „Minu plaan oli avalikustada, aga strateegid ar-

vasid, et pole põhjust. Ma ei tea, kes täpselt. Üldine mõmin jäi, et ärme toome nime välja,” ütles Pärnpuu. Koalitsioonilepinguga jäi Pärnpuu oma sõnul nõusse põhjusele, et oleks esindatud valla kõik piirkonnad. „Nõvalt ja Martnast näiteks ei olnud meie nimekirjas kedagi,” ütles Pärnpuu. Pärnpuu kinnitas mitu korda, et pole solvunud, et ta ise volikogu esimehe kohta ei saanud, kuigi ta oli valmis seda kohta võtma.

„Meil oli volikogu esimehe kandidaatide üle aus arutelu,” ütles Ott eile. „Igaühel on oma head ja vead, on minul ja on Pärnpuul. Mõnele võis arutelu ju tunduda teravuste vahetamisena. Võis tunduda, et seal oli ülemäärane emotsioon.”

Ise ta arutelu tüliksi ei pea, kuid on veendunud, et ta olnuks

hea volikogu esimees. „Ma oleks selle koha mitte halvemini välja kandnud kui meie senine maavanem. Mul on suured kogemused ja palju kontakte,” ütles Ott. Eri-meelsusi Mikk Lõhmusega Ott ei tunnista: „Mina ja Lõhmus valimisliidu lõime ja oleme käinud ühte jalga.”

Lõhmus kinnitas, et koalitsioon oleks tulnud igal juhul, sõltumata sellest, kas Otti ja Pärnpuu vahel olid erimeelsused või mitte. „Küll nad oleks lõpuks omavahel kokku leppinud, kui volikogu esimees tulnuks meie oma nimekirjast,” ütles Lõhmus.

Lõhmus tunnistas, et tõepoolest oli arutelu selle üle, kas minna välja oma kandidaadiga volikogu esimehe kohale või pakkuda seda kohta sotsidele, ning

sotsidele anti koht sellepärast, et nood seda tahtsid ja olid valmis võimu jagama. Enne valimisi ei avalikustanud valimisliit volikogu esimehe kandidaati Lõhmuse sõnul kartuses, et valimisi ei võideta.

„Ma ei oleks osanud unes ka näha, et me tõepoolest võidame,” ütles Lõhmus.

Nii tunduski Lõhmusele tark jätta volikogu esimehe kandidaat välja ütle mata, et jätta ruumi võimalikele koalitsiooniläbirääkimistele. „Välja panna kaks kandidaati, vallavanema ja volikogu esimehe oma, olnuks ülbis,” ütles Lõhmus.

Sama kinnitas eile ka Jüri Ott. „Me ei teadnud ette, et me võidame, ja volikogu esimehe jätsime avalikustamata, et vajadusel oleks midagi pakkuda,” ütles Ott.

Haapsalu põhimäärus tekitas volikogus esimese tüli

LEMMI KANN
lemmi.kann@le.ee

Valimisliit Meie Inimesed ja Reformierakonna linnavolinikud süüdistavad Suur-Haapsalu võimuliitu ühinemislepingu kokkulepete rikkumises, sest teugsetakse ilma uue põhikirjata.

Haapsalu linn ja Ridala vald kirjutasid ühinemislepingusse punkti, et ühinevate omavalitsuste volikogud võtavad veel en-

ne ühinemise jõustumist – ehk enne kui valimistulemused välja kuulutatakse – vastu uue valla põhimääruse. Esmaspäeval toimunud linnavolikogu istungil tegid linnavolinikud Merle Mäesalu (pildil) ja Lauri Luik märkuse, et põhimäärust pole ja volikogu ei saa enne selle alusdokumendi vastu võtmist ühtegi otsust teha.

Haapsalu linnavolikogu juht Jaanus Karilaid saatis eile välja

eelnõu, millega sätestatakse, et kuni uue Haapsalu linna põhimääruse välja kuulutatakse Haapsalu praegusest põhimäärusest. Meie Inimeste ja Reformierakonna hinnangul sõidetakse selle sammuga ühinemislepingust teerulliga üle, samuti seadsid nad kahtluse alla võimuliidu juriidilised põhjendused, millega vastavat punkti ühinemislepingus muudeti.

„Asjatundmatust ja lohakust ei tohi kujuneda Haapsalus tren-

diks. Kuidas on nii, et mujal Eestis sellist probleemi kellelgi ei tekkinud, kuid Haapsalu seisab lõhkise küna ees?” kommenteeris riigikogu liige Lauri Luik.

Rahandusministeeriumi regionaalarengu osakonna õigusnõunik Olivia Taluste kinnitas Lääne Elule, et Haapsalu linnavolikogu tegevus on seaduslik.

„Haldusreformi seaduses on säte, mis ütleb, et ühinemislepingus tuleb kokku leppida, milise ühineva kohaliku omavalit-

suse üksuse põhimäärusest kuni uue põhimääruse kehtestamiseni lähtutakse. Uue omavalitsuse põhimääruse saab kinnitada ainult uus volikogu. Vanadel volikogudel selleks mandaati ei ole. Meie soovitus praeguses olukorras oli, et volikogu valmistaks kiiresti ette ühinemislepingu punkti muutmise,” ütles Taluste.

Seni on põhimäärust puudutava probleemiga ministeeriumilt nõu küsinud ka Põltsamaa vallavalitsus – neil oli jäänud ühine-

mislepingusse märkimata, milise omavalitsuse põhimäärusest lähtutakse.

„Aga seal laabus asi üksmeelselt, kiiresti ja ilma tülitä,” lisas Taluste.

Haapsalu linnapea Urmas Sukles ütles, et loodetavasti võetakse ühinemislepingu muudatus reedel volikogu istungil vastu. Novembris esitatakse volinikele uue põhimääruse projekt, mis tuleb uuel volikogul vastu võtta hiljemalt kuue kuu jooksul.

● JUHTKIRI

Kollektiivne vastutus

Et Haapsalu uuel võimuliidul sulepatjadele puhkama jääda ei lasta, oli selge juba valimiste ööl, kui Keskerakonna kohalik esinumber Jaanus Karilaid teatas, et sai kõigilt oponentidelt pakkumise üheskoos Urmas Suklesel vaip alt ära tõmmata.

Sel nädalal puhkenud tüli Haapsalu linna põhimääruse üle tõestab, et HaRi ja Keskerakond peavad arvestama tugeva opositsiooniga, sest seljad on vastakuti pannud Merle Mäesalu valimisliidust Meie Inimesed ja Lauri Luik Reformierakonnast. Kogupauk ühinemislepingus ilmnenu juriidilise augu pihta oleks igati õigustatud ja muljetavaldav, kui ei kerkiks paari „aga”.

Haapsalu põhimääruse puudumises süüdistatakse vaid võimuliitu ja linnapead, ometi istusid kuude kaupa suuremates ja väiksemates seltskondades ühiste laudade taga koos nii Haapsalu linna kui ka Ridala valla esindajad, kellest osa oli siis koalitsioonis, nüüd enam aga pole. Täpselt samaväärselt võib süüdistada kõiki poliitikuid ja ametnikke, kes ühinemislepingu koostamisega tegelesid – aga kus teie olite, kui see valesti sõnastatud punkt lepingusse kirjutati? Miks eelmine volikogu vaigis? Miks see viga alles nüüd välja tuli?

Iroonilisel kombel tõlgendasid ka kritiseerijad ise haldusreformi seaduse vastavat punkti valesti, nagu selgus rahandusministeeriumi regionaalarengu osakonna õigusnõuniku Olivia Taluste selgitusest Lääne Elule. Kontrollkõne rahandusministeeriumisse oleks olukorra kiirelt klaariks löönud. Tõsi on ka see, et dokumendi sisu eest vastutavad lõpuks need, kes alla kirjutasid. Samas ei saa ühelt isikult nõuda kõikide juriidiliste nüansside tabamist. Mis viib hiljutisele Haapsalu linnavalitsuses lahvatanud krundiskandaalile mõeldes küsimuseni, et ehk oleks siin ja praegu just õige koht mõelda sellele, et uues omavalitsuses peaks olema parem juriidiline kirjaoskus, et selliseid apsakaid vältida.

● TEISED LEHED

Erik Gamzejev: sundabielu mesinädalad

ERR. Palju kirgi üles kütnud omavalitsuste ühinemises on praegu idülliline rahuaeg, kirjutab Erik Gamzejev Vikerradio päevakommentaaris. Püütakse võimalikult palju rääkida koostööst. Mõisted „koalitsioon” ja „opositsioon”, aga ka „teie” ja „meie” on sõimusõnadeks, mida viisakas seltskonnas pole kombeks kõva häälega pruukida. Sellises mesinädalate õhkkonnas ei pruugi enam väga meeldegi tulla, et tegu on sundabieluga.

Astutakse kõrvuti ettevaatlikke samme, justkui ekspeditsioonil mööda tundmatut maad, kus ei või iial teada, mis nurga taga ootab ja kuidas kaaslased võivad ebatavalises olukorras reageerida. Nagu ka „Robinsonide” tõsielusarjas võivad osalejate omavahelised esialgsed head suhted kiiresti pingestuda, kui tuleb asuda täitma igapäevaseid rutiinseid kohustusi, jagama paremaid palu, tegema keerukaid valikuid ja paistma paremini silma omavahelises konkurents.

Mesinädalad saavad varem või hiljem otsa ja tülisid ning ka vigu tuleb paratamatult. Kuid kui riigi- ja kohalikul võimal jätkub otsuste tegemisel järjekindlust meeles pidada, et haldusreformi eesmärk on kujundada Eestis sellised linnad ja vallad, kus inimestel oleks hea elada, siis ei saa see ettevõtmine metsa minna.

● LAUSELAEN

„See number, mis laual on, vastab võimalustele, mitte soovidele.”

Vormsi vallavanem **Tanel Viks** oma palgast. L.E, 31. oktoober 2017

Et suured lapsed jõuaksid koju

Noore inimese surm on alati ootamatu ja ülekohtune. Seda enam meie tänapäevases turvalisena näivas maailmas, kus me keegi pole selliseks asjaks kunagi valmis.

Oleme rahul ja uhked selle üle, et lapsealiste suremus õnnetusjuhtumite läbi on viimase kahekümne aastaga vähenenud vaata et kahe kolmandiku võrra, kuid sama rõõmustav ei ole ei elu ega statistika verinoorte täiskasvanute osas, meie suureks kasvanud laste osas. Iga järjekordne uudis järjekordse kahekümne- või kaheksateistaastase kadumise kohta nagu alarm, mis peaks meid iga järgneva korraga üha rohkem mõtlema panema sellele, et kui oleme suutnud muuta nii palju turvalisemaks oma alaealiste laste kasvukeskkonna, siis kuidas suuta turvata neid meie suureks kasvanud lapsi, keda käest kinni hoidma enam ei kamanda.

Nad on noored, nad on julged, maailm on nende ees lahti kõikide oma võimalustega, ja nad seisavad selle kõige ning oma iseseisvuse lävel. Nad on andekad, targad ja toredad, igaüks omaenda erilisel individuaalsel moel, neil on vabaduse maitse suus ja suur tahtmine ennast tõestada, leida oma koht, katsetada oma piire ja õppida tundma nüüd ka kõike seda, mida lastetoa kiikhobuse seljast ei näinud.

Nad on noored, ja see on nii liigutav ning ilus aeg. Kuid samal ajal – see on ka nii ohtlik aeg. Jah, nad on kõigi võimaluste lävel – aga kõik võimalused ei ole ühtviisi head, ohutud ega turvalised. Kättevõidetud vabadus ei ole samuti ohutu ega turvaline. Aga noortel pole oskusi, kogemust ega ohutunnet, et ennast hoida – ja traagilised õnnetused juhtuvad.

Alles äsja vapustas meid Tartu tudengipoisi külmumine võssa madalasse veelompi. Aga vaid poolteist aastat enne seda kadus märtsikuus Emajõe temast vaid aastake vanem poiss, ja veel mõni aasta varem veel üks nende saatuse- ja eakaaslane. Nende aastate vahele mahuvad veel kaks kõrtsist talvisele koduteele suunatud noort, üks Ida-Virumaa poiss ja teine Lõuna tüdruk, kes mõlemad hiljem lume alt välja sulasid. Võimalik, et on veel juhtumeid, mis

AIDI VALLIK
kolumnist

nii palju meedia tähelepanu ei pälvinud ja millest ma ei tea, aga isegi siin loetletuid on palju, liiga palju.

Iga selline kadumine peaks meid panema mõtlema, kuidas suuta neid elusid säästa. Sest iga sellise kadumise juures on ikka mingi asjaolu, mis lubab öelda, et seda ei oleks juhtunud, kui ühikas oleks olnud valvelauatöötaja, kes ukse taha jäänud poisi sisse oleks lasknud. Või vähemalt ukseklaasil suures kirjas infonumber, millele hädajuhtumi korral 24 h helistada.

Kui kõrtside turvatöötajad oleksid noori välja saates osanud tähele panna, et minnakse ilma üleriieteta tuisu kätte. Või lõpuks, kui keegi tänaval liikuja oleks märganud ilmastikule ebakohaselt riides ja ebaadekvaatselt liikuvat üksikut noort ja võtnud vaevaks kas või politsei või kiirabi kutsuda. Las viivad siis plate peale, peaasi, et ellu jääb.

Jah, ma olen nõus moraalitsejatega, et selliseid õnnetusi ei juhtuks, kui noored oleksid kained. Aga nad ei ole. Vähemalt mitte alati ja vähemalt mitte kõik. Sest pidutsemine ja karjastarst pääsenud vasikate vaimustus on alati noorusega kaasas käinud ja arvatavasti jääb käima ka, kuigi õnneks mitte kõigi puhul. See aga ei tähenda ju, et nende pidutsevate esmakursuslaste elu oleks kuidagi vähem väärtuslik. Kui antakse küllalt aega, küll jõuavad kaineks saada ja suuri tegusid teha nemadki. Lihtsalt kui antaks aega.

See on põhjus, miks üliõpilaskülade peaksid päris tõsiselt üle vaatama oma turvajuhendid ja -süsteemid. Mõtlema, kas teavitust hoopis teises majas paikneva valvetöötaja kohta on toepoolset jõudnud iga esmakursuslaseni, ja kas see info on kiire vajaduse korral leitav ja nähtav ka juba

● **Jah, nad on kõigi võimaluste lävel – aga kõik võimalused ei ole ühtviisi head, ohutud ega turvalised.**

Keskkonnaameti vastused avalikule kirjale

Salajõe külaseltsi juhatuse liige Mare Urbas esitas keskkonnaameti avalikus kirjas kolm küsimust (Lääne Elu, 31. oktoober 2017). Keskkonnaameti spetsialistid vastasid neile.

1. Millistele seireandmetele või fikseeritud faktidele tugineb keskkonnaamet, väites loomakasvatushoonete juurest karstilehtritesse uhtunud põhu, heina ja sõnniku kohta; kus on Ingkõlas viidatud karstilehter; millised loomakasvatushooned asuvad karstilehtritele nii lähedal, et need on suurvee ajal selliselt üle ujutatud, et tekib sealt heina, põhku ja sõnnikut edasi kandev vool karstilehtritesse, ja miks keskkonnaamet lasi aastakümneid, olles teadlik kirjeldatud reostusest, selliselt põhjaveet reostada Salajõe maastikukaitsealal, mille kaitsekorralduse eest keskkonnaamet vastutab?

Keskkonnaametile teevad Salajõe piirkonna vee seisundiga seotud probleemid muret, mistõttu tegeleme veekogumi seisundit mõjutavate tegurite väljaselgitamisega. Plaanime tellida uuringu Haapsalu lahe valgala reostuskoormuse ja lahe seisundi parandamise meetmete kohta. Uuringu eesmärgiks on kaardistada Haapsalu lahe ranniku veekogumi, sinna suubuvate suuremate vooluveekogude ning nende valgadaladel olevate

reostusallikate koormuse mõju, sh Salajõe, ojade, peakraavide ja kraavide valgadaladel olevate reostusallikate koormuse mõju lahe seisundile ning pakkuda välja meetmed seisundi parandamiseks. Töö käigus hinnatakse iga reostusallika koormuse olulisust ning tehakse ettepanekud võimalike rakendatavate leevendusmeetmete elluviimiseks. Seega käib töö põhjuste leidmiseks ja veekogu seisundi parandamiseks. Keskkonnainvesteeringute keskus rahastab projekti, mis käsitleb Salajõe–Vedra–Ingkõla piirkonna hüdrogeoloogilisi tingimusi ja elanike joogiveega varustamist.

2. Kui keskkonnaamet aktsepteerib keskkonnamõju hindamise hinnangu, et turbatootmise mõju veele on nii väike, et seda võib juhtida kaitsealusesse Salajõe jõkke ja selle kaudu otse karstilehtritesse ning põhjavette, siis mis põhjusel ei või koormuse hajutamiseks vähemalt Niibi II osa kuivendusvett juhtida kaitsealusesse Riguldi jõkke, kuhu selle rabaosa veed on looduslikult alati voolanud?

Riguldi jõe alamjooks kuulub lõhe, jõe-forelli, meriforelli ja harjuse kudemis- ja elupaikade nimistusse, kus on vastavalt 15.06.2004 keskkonnaministri määrusele keelatud uute paisude rajamine ja olemasolevate paisude rekonstrueerimine ulatuses, mis tõstab veetaset, ning vee-

abituna ühika lukus ukse taga seis-tes. See on põhjus, miks võiks kas või põgusaltki koolitada ööklubide ja kõrtside turvatöötajaid, millistel tingimustel ja kuidas lasta noori sealt koduteele. See on põhjus, miks kõik me võiksime endas alla suruda pelguse sekkuda, kui näeme jaanuari-õös pluusi ja pükste väel ringi tui-gerdavat purjus kahekümneaastast.

Muidugi nad ei ole enam tited. Võiks eeldada, et täisealine noor tugev inimene saab ise endaga hakkama. Enamasti nad saavadki. Aga kui mitte? Kui teadmist ja kogemust ei ole, ohutunnet ei ole, ratsionaalset mõtlemist ning orienteerumist ajas ja ruumis ka hetkel joobe tõttu ei ole, jopet ei ole ja mobla on tühi ja poolpaljalt ringiuitav noor kannatab samamoodi eestlasliku suhtlemiskrambi all, mis ei lase tal võõralt abi küsima tulla?

Teine asi – kui palju neil tänapäeva üliturvatud lastel üldse mingid teadmised enese alalhoiust välja kujuneda saavad? Kindlasti nad teavad, et inimene võib pakase käes surmuks külmuda, aga see oht ei ole nende elus mitte iialgi olnud piisavalt realistlik. Selline ohuvõimalus ei mahu nende maailma ega nende teadvusesse.

Samamoodi ei oska ilmselt väga paljud endale ette kujutada, milliseid trikke teadvusega võib teha ülemanustatud alkohol. Või pole neile keegi kunagi rääkinud ja nad ise pole veel omandanud kogemuslikult, et kui vähegi võimalik, siis täis peaga üksinda ära kuhugi minema hakka, lase mõnel sõbral end saata või kuluta viis eurot taksole või helista ema või isa unest üles endale autoga järele. Saa või söimu – aga mis tahes muu variant on ohutum kui üksildane ellujäämisretk külmal aastajal.

Nende ridade kirjutamise päeval kuulutati kadunuks veel üks 19aastane Pärnu poiss – otsingud käivad ja väga tahaks loota, et tema kohta minu kirjatöö ei käi. Ehk oli tal oidu leida omale soe ulualune kusagil tuttavate juures...

kogu loodusliku sängi ja hüdroloogilise režiimi muutmine. Seega ei tohi vastavalt määrusele jõe hüdroloogilist režiimi muuta ehk Riguldi jõkke ei tohi juhtida kaevandusvett, mis muudaks jõe hüdroloogilist režiimi igal juhul. Keskkonnaametil puudub siinjuures kaalutlusõigus. Praegu viib keskkonnaamet läbi ka riigihanget, millega soovitakse kala- de kudetingimusi Loode-Eesti jõgedes parandada. Üheks selliseks veekoguks on ka Riguldi jõgi.

3. Millal täidetakse kaitsekorralduskava ja eemaldatakse Tiberna allikast sinna kuhjunud setted ning tատատakse Ülo Hainsalu kirjeldusele vastav allikalohk? Keskkonnaamet on loodushoiutööde raames allika puhastamise töö varem välja kuulutanud, kuid kahjuks ei laekunud töö teostamiseks hinnapakumisi. Selleks aastaks on loodushoiutööd tehtud, kuid uuel aastal kuulutame järgmised tööd välja, kuhu nii maaomanikud kui ka teised soovijad võivad töö teostamiseks hinnapakumise esitada. Amet korraldab loodushoiutöö tellimist, sest see on kaitstava loodusobjekti kaitsekorralduskavas kirjas, töid rahastab KIK.

KARINA POOLMA,
keskkonnaameti Lääne regiooni veespetsialist;
TOOMAS PADJUS,
keskkonnakorralduse peaspetsialist;
KADRI HÄNNI, looduskaitse juhtivspetsialist

KIRJAKAST

Keskkonnaameti meelest võivad hundid rahus elada rabades ja metsades, põllumajanduspiirkondades võib neid rohkem küttida.

VALERI ŠTŠERBATOH

HUNDID KÜLA VAHEL

Jahimehed tahavad lasta viis korda rohkem hunte

Keskkonnaamet lubab sel talvel Põhja-Läänemaal lasta kaks hunti, kuigi jahindusnõukogu soovitas küttimismahuks määrata 10 isendit.

URMAS LAURI
urmas.lauri@le.ee

„See on peaaegu null,” ütles Läänemaa jahindusklubi juhatause liige Hugo Peterson. „Võib nii öelda, et meil on hunte rohkem kui muid loomi.”

Sirguvad suvel

Läänemaa huntidest said jahimehed selge pildi oktoobri lõpus, kui korra tuli maha lumi. „Helistasin keskkonnaagentuuri peaspetsialistile Peep Männilile ka, et meil on 14–16 isendit liikvel, konkreetsed jäljed olid lumel,” ütles Peterson. „Üks kari on kaheksapealine, pendeldab Noarootsi ja Linnamäe vahel, Niibi rabas on hunte tihti näha.”

Hugo Peterson on tegeleenud jahindusega palju aastaid. „Kui

Hundijaht

- Hundijaht on lubatud 1. novembrist 28. veebruarini.
- Linnamäe, Noarootsi, Nõva, Pailvere, Riguldi, Risti ja Variku ning Harjumaa Padise jahipiirkonnad – 2 hunti.
- Haapsalu, Kasari, Kullamaa, Lihula, Luiste, Martna, Massu, Taebala, Tuudi, Vatla, Vormsi jahipiirkonnad – 4 hunti.

hundi küttimine oli vaba, siis lasime Põhja-Läänemaal aastas paarkümmend looma, kevadeks jäid kahed-kolmed jäljed,” meenutas Peterson.

Sügiseks olnud hunte taas nii palju, et oli, keda jahtida.

Juba aastaid pole Keila-Haapsalu maanteest põhja pool luba-

tud hunte küttida. Praegu on hunte Põhja-Läänemaal aga nii palju, et neid on küla vahelgi märgatud.

„Teisipäeval nägin hunti Soolu lähisel. Tohtu suur isend oli, hüppas üle tee,” kirjeldas Peterson. „Nädal varem nägime hunte päris küla sees. Ühel talunikul on seal veised vabapidamisel, ilmselt tundsid söögi lõhna.”

„Kurvaks teeb asja juures see, et me ei arvesta hundi söögibaasi vähenemisega,” arutles Peterson. „Põdra jahti suurendati, metssigu meil praktiliselt enam pole, mida see hunt siis sööma peab?”

Suurulukite vähesus metsades ajabki Petersoni sõnul hundid külladesse. „Hunt on osav, harjub kiiresti,” nentis Peterson ja tõi näitena ühe vana jahimehe tõdemuse: „Ega meid enne usuta, kui ranitsarihmad tee ääres on.”

Petersoni sõnul on arusaamatu, et keegi on suutnud tõestada, et metsades on kiskjaid liiga vähe, jahimehed peavad aga tõestama, et meil pole neid nii palju vaja.

Murtud vähe

Hundiprobleemi kohta on Petersonil oma selgitus: „Seltskond, kes kiskjate arvukusega Eestis tegeleb, on suhteliselt väike ja opositsiooni ehk siis jahimeeste häält ei võeta kuulda. Dialoogi ei ole.”

Eile algas hundijahi hooaeg, mille esimeses etapis tohib küttida 74 hunti. Keskkonnaameti jahinduse büroo juhataja Aimar Rakko ütles, et jahti saab eelkõige pidada kohtades, kus hundid on kahju teinud. Rakko lisas, et suurematel loodusmaastikel elavaid hunte võib vähem lasta.

Keskkonnaamet soovib tagada, et järgmisel aastal oleks Eesti mandriosas paarkümmend hundipesakonda üle riigi ühtlaselt jaotunud.

Rakko sõnul pole keskkonnaametil täit ülevaadet sellest, kui palju hunte liikvel on. „Jahimeestelt ootame infot kütitud isendite ja jäljekahtluste kohta,” ütles Rakko.

Keskkonnaameti andmeil on hundid oktoobri keskpaiga seisuga tänavu murdunud 762 lammast, 16 kodukitse ja 8 veist. Enim on hundid murdunud lambaid Raplamaal, Saaremaal ja Võrumaal. Läänemaal ei ole sel aastal hundid ühtegi põllumajanduslooma murdunud.

Möödunud aasta jahihooajal kütitati Eestis 114 hunti lubatud 117st.

Politsei tabab kolm kiiruseületajat päevas

Haapsalu politseijaoskonna patrullitalituse juhi Meelis Laurmanni sõnul on tänavu üheksa kuuga tabatud üle 850 kiiruseületaja, mida on 250 võrra mullusest rohkem. Keskmiselt teeb see kolm kihutajat päevas.

Laurmann märkis, et 2015. aasta üheksa kuuga tabati kiiruseületajaid rohkem kui tänavu.

Läänemaa politseijuhi Andrei Taratuhini sõnul kiputakse linnas sõitma 50 km/h alas kuni 20 km/h lubatust kiiremini. Ta lisas, et linnas on kiiruseületamisel ja kiiruseületamisel vahe. „Posti tänaval on kiiruse ületamine kindlasti ohtlikum kui Uuemõisas, kus on mitu sõidurada,” ütles Taratuhin.

Kahel korral jäidi politseile maanteel vahele 156, ühel korral 164 ja 181 km/t.

Viimase kiirusega kihutas mootorrattur kevadel Risti-Virtsu maanteel.

KAIRE REILJAN

LÜHIDALT

Haapsalus oli ID-kaardi järjekord kaks tundi

ID-kaartide sertifikaatide uuendamise järjekord oli eile Haapsalu politseijaoskonnas umbes kahe tunni pikkune.

Kõikide pärast 16. oktoobrit 2014 välja antud ID-kaartide sertifikaadid tuleb uuendada. Lähipäeval suletakse turvariskiga ID-kaardid.

Haapsalu teenindusbüroo peaspetsialisti Heli Mikhelsoni (pildil) sõnul lookles eile päev läbi ukse taga järjekord. „Hommikupoolikul läks järjekord isegi kahetunniseks,” ütles ta.

Mikhelsoni sõnul oli suur osa teeninduspunkti tulnutest inimesed, kes olid proovinud internetis sertifikaate uuendada, aga see oli ebaõnnestunud. Seoses suure töömahuga on teeninduspunkt sellest nädalast lahti ka reedeti.

Tarmo Õuema

Haldusreform rikkus kaasava eelarve hääletuse

Haapsalu kaasava eelarve ettepanekute poolt hääletamine kestab veel vähemalt selle nädala lõpuni, sest möödunud nädalavahetusel ei saanud inimesed oma häält enam anda.

Siseministerium uuendas rahvastikuregistri andmeid seoses ühendomavalitsustega ja tekitas ühe tühiku asemel aadressiandmetesse kaks tühikut. Nüüd ei saa kaasava eelarve programm alates nädalavahetusest enam aru, kes on linna sisse kirjutatud ja kes mitte.

Neli-viis inimest on linnavalitsusele teada andnud, et nendel nädalavahetusel hääletamine ei õnnestunud. Hääletada ei saa ka praegu. Linnavalitsus otsib probleemile lahendust.

Tarmo Õuema

Ridala valla lipp anti kirikusse hoiule

Lõikustänapüha teenistusel Ridala kirikus andis Ridala vallavanem Helen Rammu valla lipu koguduse kätte hoiule.

Ridala koguduse õpetaja Külli Valk ütles, et praegu seisab lipp riigilipu kõrval kogudusemajas ehk talvekirikus. Maikuu viiakse lipp kirikusse, kus see hakkab seisma kantsli kõrval Vabadussõjas langenute mälestustahvli juures.

„Ridala lipule ei oskaks paremat paika ette kujutada. Teine võimalus oleks muuseumis, aga kirikus on ikka parem,” ütles Helen Rammu lipu koguduse hoolde andmise kohta. Lipp on pühitsetud Ridala kirikus. Sellel on Ridala kirikuaias asuva ratasristi motiiv.

Kaie Ilves

Kiirabi kolis Haapsalu Veevärki

Läänemaa haigla ümberehituse tõttu haigemajast välja kolunud PERHi kiirabibrigaadid leidsid asenduspinna Haapsalu Veevärgi majas, mitte veetorni kõrval Posti 37, nagu algul plaanitud.

PERHi kiirabikeskuse juhataja dr Arkadi Popovi sõnul oli esialgse plaani muutmisel mitu põhjust: veetorni elanike vastuseisule lisaks ka kiirabiautode väljasõidu ja töötajate ohutus.

PERHi kiirabibrigaadid asuvad haigla remondi ajal Haapsalu Veevärgi maja teisel korrusel Haava tänaval lõpus. „Ruumi on piisavalt palju selleks, et kaks brigaadi oleks ära paigutatud. Kõik on olemas, isegi auto pesemise võimalused,” rääkis Popov.

Kauaks kiirabi sinna jääb, sõltub Popovi sõnul sellest, kaua Läänemaa haigla remont kestab ja milal kiirabile mõeldud ruumid valmis saavad.

Kaire Reiljan

Kullamaal hukkus tulekahjus vanem naine

Teisipäeval veidi enne kella 13 sai häirekeskus teate, et Jõgisoo külas põleb elumaja. Kui päästjad kohale jõudsid, oli maja üleni leekides.

„Saime teate elumaja põlengust. Elteates juba öeldi, et majas võib üks vanem inimene sees olla,” ütles päästetööstuse Haapsalu operatiivkorrapidaja Andrus Eltnaa Lääne Elule. Sündmuskohale jõudes oli katus juba läbi põlenud, maja põles lausleegiga. Päästjad tõid majast välja hukkunud naisterahva.

Sündmuskohal oli Pärnu kiirabi ning et tulekahjus hukkus inimene, saabusid ka politseinikud. Põlengut oli kustutamas viis komandot: Haapsalu, Risti, Märjamaa ja Lihula komando ning Laukna vabatahtlikud. „Eluhoonete puhul on see tavaline, siin pole midagi erakorralist,” ütles päästetööde juht Alvar Lai.

„Antud juhtumi korral oli keerukaim see, et kannatanu oli kohe sissepoole avaneva ukse taga,” nentis Lai. „Nähtavus

Jõgisoo küla elumajast jäi järele vaid ahervare.

URMAS LAURI

oli null ja ust ei õnnestunud esialgu avada, hiljem murdsime selle lengist välja.” Majas olnud naisterahvast päästa ei õnnestunud. „Tõenäoliselt jäi ta vingu, aga menetluseksperitiis selgitab, mis siin täpsemalt juhtus,” lausus Lai.

Inimohvritega põlengud on päästjate jaoks erandlikud. „Läänemaal eriti,” kinnitas päästetööde juht.

Lai ütles, et nende jaoks on iga päästetöö tähtis. „Inimese elu on kõige tähtsam. Teed kõik selleks, et inimest päästa. Ikka

on kahju, kui see ei õnnestu, kuigi teed kõik, mis suudad ja oskad,” lausus Lai.

Põlengukohale olid tulnud kaheksa kilomeetri kauguselt ka Ubasalu küla elanikud Elmar ja Meida. „Oleme [hukkunuga] suured tuttavad,” põhjendas Elmar. Meida teadis lisada, et tules hukkunud naine sai juulis 75aastaseks.

Tulekahju põhjuse kohta oli Elmaril oma arvamus. „Eks see ahi oli,” nentis mees ja lisas, et pottsepp käinud mõni aeg tagasi sooviga ahi korda teha, kuid polnud toona majja sisse pääsenud.

Laukna priitahtlikud võtsid kustutusvee Liivi jõe silla vee- rest. Nende ülesanne oli päästeautosid veega täita. „Kolm autotäit oleme pumbanud, kokku 24 kantmeetrit,” ütlesid üle jõe viival sillal valves olnud päästjad. Kui kustutamine on lõppenud, pumpavad Laukna priitahtlikud päästeautode vee-mahutid enne komandodesse sõitmist täis.

URMAS LAURI

● SEITSMES POLIITIK RIIGIS

Valimistel anti hääli omakandimehele

Haapsalus valimised ülekaalukalt võitnud Urmas Sukles on üleriigilises hääldemagnetite pingereas seitsmendal kohal.

Kohalikud
valimised
2017

URMAS LAURI
urmas.lauri@le.ee

Nii Läänemaa kui ka Lääneranna valimistulemustest selgub, et kandidaadid noppisid hääli eelkõige kodukandist. Kuigi kandidaat võis olla tuntud kogu maakonnas, eelistati hääletamisel pigem oma küla inimest või naabrit.

Haapsalu linnapeale Urmas Suklesele andis oma hääle iga kolmas haapsallane. Mida kaugemale Haapsalust, seda vähem oli tal toetajaid. Uuemõisa toetas Suklest iga viies valimas käinu ning Panga küla jaoskonnas pudenes Suklesele vaid iga kahekümnes hääli ehk 5,2 protsenti.

Lääne-Nigula vallas oli kaheksa valimisjaoskonda ning sealgi tuli piirkondlik eelistus selgelt välja. Vallavanem Mikko Lõhmus sai oma 473 häälest peaaegu kõik ehk 453 vana Lääne-Nigula valla territooriumilt Taebla, Palivere, Risti ja Linnamäe jaoskonnast.

Kullamaa ja Noarootsi

Lõhmuse sõnul on Lääne-Nigula valla valimistulemustest näha, et inimesed valisid konkreetseid tegusid.

„Minu jaoks oli valimistulemus ootuspärane. Võis ju ette kujutada, et valijad hääletavad oma kandi inimeste poolt,” lausus Lõhmus.

Eelmistel valimistel Lõhmus ei osalenud. „Tookord poleks ma ilmselt ühtegi hääletanud, sest keegi mind ju ei tundnud,” nentis Lõhmus.

Nelja aasta jooksul tehtud vallavanema töö tagas aga korraliku hääletasaagi. „Valimiste hääletasaak on kõige otsesem mõõdupuu oma töö tulemustele. Inimesed on rahul sellega, mis tehtud on,” ütles Lõhmus.

Järgmisteks valimisteks enustab Lõhmus nii endale kui ka teistele vallajuhtidele ühtlase hääletasaaki kogu vallas.

Omakandimehe eelistus tuli selgelt välja ka Lääne-Nigula ühinenud valdades. Kullamaalt said oma hääled valimisliidus Ühinenud Kogukonnad kandideerinud volikogu esimees Einar Pärnpuu ja vallavanem Jüri Ott, samuti Reformierakonna lipu all esinenud Marek Topper ja Jaanus Ratas.

Koonga valimisvõit

Martnas oli tegija sealne EKRE liige Hardi Rehkalt ning Pürksis valimisliidu Ühinenud Kogukonnad nimekirjas kandideerinud Noarootsi koolijuht Laine Belovas ja vallaametnik Aivo Hirmo.

Lääneranna valla hääldemagnet, Koonga vallavanema Mikko Pikkmetsa edu taga oli suur toetus koduvallas Lõpe, Oidrema ja Lõpe jaoskonnas, hääli jagus talle ka Lihulast. „205 häälet sain Koon-gast ja 60 Lihulast,” lausus Pikkmets.

Koonga tulemus oli tema jaoks ootuspärane. „Lihulas sain

Haapsalu linnapea Urmas Sukles rõõmustab, sest edukas valimiskampaania tegi temast Eesti ühe tuntuma poliitiku.

LEMMI KANN

Hääldemagnetite pingerida

Eesti

1. Lasnamäe valimisringkonnas **Mihhail Kõlvart** 24 668 häälet ehk 50,5%
2. Ruhnu vallas **Kristel Lauk** 39 häälet ehk 38,4%
3. Muhu vallas **Raido Liitmäe** 295 häälet ehk 28,5%
4. Kihnu vallas **Egon Vohu** 106 häälet ehk 27,6%
5. Hiiumaa valla Kärdla valimisringkonnas **Reili Rand** 490 häälet ehk 27,1%
6. Võru linnas **Anti Allas** 1506 häälet ehk 26,2%
7. Haapsalu linnas **Urmas Sukles** 1207 häälet ehk 18,9%

Läänemaa

- Haapsalu linnas **Urmas Sukles** 1207 häälet ehk 18,9%
- Lääne-Nigula vallas **Mikk Lõhmus** 473 häälet ehk 13,5%
- Vormsi vallas **Ivo Sarapuu** 31 häälet ehk 11,6%

Naaberomavalitsused

- Hiiumaa vallas Kärdla valimisringkonnas **Reili Rand** 490 häälet ehk 27,1%
- Saaremaa vallas **Madis Kallas** 1053 häälet ehk 8%
- Muhu vallas **Raido Liitmäe** 295 häälet ehk 28,5%
- Lääneranna vallas **Mikk Pikkmets** 298 häälet ehk 11%
- Märjamaa vallas **Marika Hiiemaa** 229 häälet ehk 6,8%
- Saue vallas **Andres Laisk** 1075 häälet ehk 10,8%
- Lääne-Harju vallas **Jaanus Saat** 401 häälet ehk 6,6%

Hanilast oma hääletasaagi kogunud Arno Peksar võtab pärast volikogu esimeheks saamist õnnitlusi vastu.

URMAS LAURI

Ivo Sarapuu poolt hääletas iga kümnes Vormsi valija.

vist teise tulemuse, see oli üllatus,” ütles Pikkmets.

„Inimest hinnatakse tema tulemuste järgi ja mis tulemusi on mul ette näidata Varblas või Virtsus,” arutles Pikkmets. „Minu jaoks oli positiivne see, et nulli ma ühestki jaoskonnast siiski ei saanud.”

Näpuotsaga Lihulast

Lääneranna volikogu esimeheks valitud Hanila vallavanem Arno Peksar sai lõviosa häälest oma endisest vallast Vatla, Kõmsi ja Virtsu valimisjaoskonnast, näpuotsaga pudenes tallegi hääli Lihulast.

Valimiste tulemusi hinnatakse suuresti nii, nagu võistelnuks kõik poliitikud samas kaalukategoorias ehk sama suurtes valimisringkondades, nentis Hiiumaal sotsiaaldemokraatide riidades kandideerinud välismisteeriumi ametnik Hannes Rumm.

„Räägitakse peaaegu eranditult üle Eesti absoluutselt kõige suuremad numbrid saanud poliitikute, aga see alavääristab väiksemaid omavalitsusi ja nende liidreid, mis niimoodi üldse pilti ei pääse,” tõdes Rumm Maalehes.

Hääldemagnetiteid tuleb otsida saartelt

Valimiste suurimaks hääldemagnetiks oli Mihhail Kõlvart, kes kogus Tallinnas Lasnamäe valimisringkonnas 24 668 häälet ehk 50,5 protsenti.

Selles pingereas järgnevad talle aga üllatuslikult sadu kordi vähem hääli saanud kandidaadid.

Vanim vallavolinik on 71aastane

Läänemaa vanim vallavolinik on 71aastane pensionil kehalise kasvatusõpetaja Mai Jõevee, noorim 31aastane jalgrattapöe müüja Kadri Lukk (mõlemad Lääne-Nigula volikogust).

Lääne-Nigula volikogu

URMAS LAURI

Vanim liige – Mai Jõevee (sündinud 1946) – valimisliit Ühinenud Kogukonnad

ERAKOGU

Noorim liige – Kadri Lukk (1986) – valimisliit Ühinenud Kogukonnad

Väikseim hääletasaak (3499 hääletanut)

Silja Silver – 1 (valimisliit Kodune ja Kultuume Nõva)

Ivo Karindi – 1 (valimisliit Kodune ja Kultuume Nõva)

Haapsalu volikogu

Vanim liige – Natalia Koropets (1949, Keskerakond)

Noorim liige – Tõnu Parbus (1985, valimisliit HaRi)

Väikseim hääletasaak (6391 hääletanut)

Rait Kikas – 1 (Reformierakond)

Vormsi volikogu

Vanim liige – Harri Rosenblad (1952, valimisliit Terve Vormsi)

Noorim liige – Heino Paulus (1987, valimisliit Terve Vormsi)

Väikseim hääletasaak (267 hääletanut)

Aavo Jüristo – 1 (Keskerakond)

Pärnumaa Lääneranna volikogu

Vanim liige – Maie Ausmeel (1949, valimisliit Nelja Valla Ühisjõud)

Noorim liige – Mairo Kanter (1989, valimisliit Lääneranna)

Väikseim hääletasaak (2715 hääletanut)

Sirje Tamme – 3 (valimisliit Nelja Valla Ühisjõud)

Kristi Küttmann – 3 (valimisliit Nelja Valla Ühisjõud)

Ilme Figol – 3 (valimisliit Läänerranna)

Valimistulemusi sirvides selgub, et populaarsemad kandidaadid on saartelt.

Muhu saarel tegi võimsa tulemuse Raido Liitmäe, kes sai peaaegu iga kolmanda hääletamas käinud muhulase hääle – 295 häälet ehk teda toetas 28,5 protsenti hääletanuist.

Kihnus sai Egon Vohu 106 häälet ehk 27,6 protsenti ning Ruhnu Kristel Lauk 39 valimas käinud ruhnlase toetuse ehk 38,4 protsenti häälest.

Lihula ja Vaikna kaitseliidu mehed 18. veebruaril 1919 Muhumaa Kuivastus korda pidamas.

ERAKOGU

● OMAKAITSE LOOMINE

Läänemaa kaitseliit sai alguse Üdrumal

Kaitseliit sündis koos omariiklusega. Segasel ja ohvriterohkel ajal hakkasid aktiivsed inimesed organiseeruma, et kaitsta oma elu ja vara.

MATI MANDEL
ajaloolane

1917. aastal lähenes esimene maailmasõda lõpule. 15. märtsil loobus Nikolai II troonist, võimule tuli ajutine valitsus. 12. aprillil andis see Eestile autonoomia. 3. septembril langes sakslaste kätte Riia. Rasketest kaotustest ja bolševike kihutustööst demoraliseerunud Vene sõjavägi taganes Eestimaa. Nende liikumist saatsid aga pidev rõõvimine, põletamine ja tapmine. Hävitustööd oli vaja kuidagi ohjeldada, inimeste elu ja vara kaitseks vajati organisatsiooni.

Juba 1917. aasta augusti lõpus oli Tallinnas toimunud koosolek, kus moodustati Tallinna elanike omakaitse asutav komitee. 25. septembril 1917 pöörduti linna elanike poole üleskutsega astuda omakaitse. Selle tegevusest hakkasid osa võtma ka Tallinnas viibinud ohvitserid ja sõdurid. Kuritegevus linnas vähenes oluliselt, kuigi aeg-ajalt puhkes omakaitsepatrullide ja rõõvbandide vahel tulevahetusi. Omakaitse tegevust püüdsid aga igati takistada bolševikud.

Oktoobrirevolutsiooniga tulid võimule enamlased. Enamlaste tegevus aktiveerus ja oma suurimaks vastaseks pidasid Tallinna bolševikud just tänavatel korda pidavaid omakaitse patrulle. Omakaitse läks põranda alla.

Omakaitsest Läänemaal
Ametlikuks omakaitse asutamise alguseks Läänemaal tuleb pidada Lääne maakonna valitsuse vastavasisulist ringkirja 27. septembrist 1917. Seda kuupäeva peab kaitseliidu Lääne malev oma sünnipäevaks. Omakaitse pidas oma piirkonnas patrull- ja valveteenistust. Eraldusmärgiks oli neil vastav käeside.

Hans Habermann.

Pärast oktoobrisündmusi pidid omakaitse üksused ka maakondades põranda alla minema. Koikjal liikusid ringi bolševike salgad, kes võtsid kinni neile mitte meeldinud talunikke, just omakaitse, et neid Tallinnasse punatribunali ette viia. Omakaitse käesideme enam avalikult ringi käia ei saanud.

1917. aasta novembris tulid viis meest arreteerima Hans Habermanni Üdrumalt. Salka juhtis Mihkel Aitsam (13.10.1876–24.12.1917). Habermannil õnnestus kinnivõtjate käest põgeneda, kuid tolleaegne Vaikna vallavanem Kustas Tonkman, Kullamaa pastor Arvid-Leopold Brasche ning köster Hendrik Anniko viidi Tallinna. Meestel õnnestus küll Tallinna tribunalist tänu Kullamaalt pärit meeste abile eluga pääseda.

Hans Habermann otsustas aga tegutseda. Pidanud nõu hea sõb-

ra Jaan Veidermanniga Laikülas, sõitis ta kohe Haapsallu Vormsilt pärit tolleaegse 1. eesti polgu alamleitnandi Villem Väedeni juurde, rääkis kujunenud olukorrast ja soovis saada relvi. Väden lubas selle soovi täita. Et 1. polgu sõdureid korra hoidmiseks kõikjale Läänemaale ei jätkunud, otsustati valdadesse luua kohalikest kaitsesalgad. Relvad mõne päeva pärast saadigi. Habermann hakkas omakaitse mehi koguma. Varsti neid oligi juba 60.

Luiste omakaitse ostis esimesed relvad Doni kasakatel. Detsembris hangiti neid jõuga Ust-Dvinski polgult. Sellest kujunes aga kokkupõrge bolševiseerunud sõduritega, kes tulid relvi tagasi nõudma ja keda juhtis end komissariks nimetanud sõdur. Neil oli kaasas kaks veriseks pekstud kohalikku meest, Jaan Tulmin ja Hans Voolman. Omakaitselased reageerisid kogupauguga, mispeale sõdurid vange ja varustust maha jättes põgenesid. Neid aeti taga, kusjuures sellest võttis osa ka Vaikna omakaitse Ernst Veiderma juhtimisel.

● Et 1. polgu sõdureid korra hoidmiseks kõikjale Läänemaale ei jätkunud, otsustati valdadesse luua kohalikest kaitsesalgad.

Omakaitse üksusi loodi ka mujal Läänemaal, kuid need olid väikesearvulised ja tegevus lühiajaline. Vaikna omakaitse aga tegutses kuni Saksa okupatsioonini.

Üdruma lahing

Sakslaste tuleku eelõhtul, 22. veebruaril tulid punakaartlaste Hans Habermanni arreteerima. Mees viidi vallamajja, jäi aga seal peagi ükski, sest väljas

algas tulevahetus. Aknast välja vaadates nägi ta, et Vaikna (Üdruma) omakaitse olid ahelelikus ida pool vallamaja, enamlased vallamaja juures kivide taga. Laskmine läks ägedamaks. Kartes, et kuulid läbi seina teda võiks tabada, läks Habermann keldrisse. Varsti laskmine vaibus.

Keldriluuk tehti lahti, seal oli kooliõpetaja Ernst Veidermann, kes Habermanni välja kutsus. Enamlased olid taganenud. Neil olnud kolm haavatut. 15 punakaartlast võetud ka vang. Kuna need olid oma valla mehed, lastud nad aga omakaitselaste poolt kohe vabaks. Kui sakslased Üdrumale jõudsid, polnud seal enam mingeid punakaartlasi.

Nõukogulik ajaloolegend kirjeldas seda episoodi aga kui Üdruma lahingut, kus vahvad punakaartlased olevat tagasi löönud Saksa sõjaväe eelsalga. 1950. aastate lõpul püstitati Üdrumale isegi vastav mälestuskivi.

Omakaitsest kaitseliiduks

Omakaitse tegevus kestis kuni veebruari lõpuni 1918, mil Eesti Saksa vägede poolt okupeeriti ja relvad inimestelt ära korjati. Osa relvi siiski peideti. 1918. aasta suvel alustati jälle omakaitse organiseerimist. Läänemaal suudeti koguda Eduard Alveri ja Villem Väedeni juhtimisel pataljoni suurune põrandaalune üksus, mis oli okupatsioonini lõppedes valmis tegutseda tekkiva Eesti riigi huvides.

Kui Eesti vabariigi vastu võideldud bolševikel õnnestus valedes ja kuulujuttudega Saaremaa ja Muhumaa rahvas mässama õhutada, siirdusid ka Vaikna ja Lihula kaitseliitlased sinna korda taastama. Pärast Vabadussõda oli aga kaitseliit kuni bolševike 1924. aasta detsembrimässuni varjusurmas. Siis kaitseliit taastati.

Loomaarsti märkmed

112. osa

ANN MARI
ANUPÕLD
Piirsalu
loomaarst

Õpetamise võlu ja valu

Oktoober on kõige muu töö kõrval möödunud ka õpetaja rollis. Loenguid pidasin maaülikoolis 6. kursuse loomaarstitudengitele, Olustveres lambakasvatajatele ja lõpuks Tartus suure konverentsi raames ka loomaarstidele. Kõik loengud olid lambateemalist, sest tõepoolest on Eestis teadmised lambaste kohta tagasihoidlikud ning nendele spetsialiseerunud loomaarste võib ühe käe sõrmedel kokku lugeda.

Kui mõelda, kellele oli kõige mõnusam loengut pidada, kas tudengitele, loomaarstidele või loomakasvatajatele, siis viimased teevad teistele pika puuga ära. Loomakasvatajad ei kartnud küsimusi esitada või arutelusid algatada ning töid mitmel korral minu loengusse uusi ja häid mõtteid juurde. Nii selle poole pealt, kuidas loomaarsti tööd farmis paremini organiseerida, kui ka seda, kuidas loomaomanikele neid teadmisi paremini edasi anda.

Üldiselt ma esinemiste eel närvi ei lähe, kuid loomaarstide konverentsi eel pidin hommikusöögi igaks juhuks vahele jätma. Saali kogunenud võõraste kolleegide ees ma hirmu ei tundnud, kuid kohal oli ka mitu mind õpetanud ja mulle pikka aega eeskujuks olnud loomaarsti. Õnneks pääsesin eluga.

Kõige kurvemaks kogemuseks oli, nagu te kindlasti juba aimate, tudengite õpetamine. Üritasin mõelda ennast tagasi oma ülikooliaega – et kas ka meie olime samasugused lakke vahivad ja veidi hämmeldunud näoilmega vaiksed hiirekesed. Esimestel kursustel kindlasti. Alates teisest kursusest käisin aga iga suvi farmides või loomaarstide juures abilisena tööl või praktilal, ning kui oli käes kuues kursus ehk lõpusirge, olin juba õppejõududele küllalt tüütu küsimuste esitaja, puurija ja võrdlusmomentide seadja. Nii lihtsalt oli, sest mul oli, millega võrrelda. Tartus hakkas aga silma tõsiasi, et tudengitel ei olnud võimalik juhtumeid mitte millegagi seostada. Ainult vähesed nendest olid üldse elus lambaga kokku puutunud, mitte ükski neist ei olnud pikemalt lambafarmis aega veetnud. Tahaks loota, et neil tütarlastel on lammas ainus ala, mis neid ei huvita, ning teistes loengutes on nad ikka rohkem hingega asja juures. Aga kes seda teab, võib-olla neid peaks rohkem sundima sõnnikut kühveldama ja oma elu eest võitlema.

Kümme aastat tagasi (ja oh õudust, sellest on tõepoolest juba nii kaua aega möödas) tegin sisseastumiskatseid mitmete ülikoolide jaoks. Kuna loomaarstiõppes on peaaegu kõikides Euroopa riikides väga tugev konkurents, siis läbisin eksameid igaks juhiks mitmes kohas, et kuhugi ikka sisse saaks. Muuseas proovisin sisse saada ka kuninglikku veterinaarkolledžisse Londonis.

Vaatamata sellele, et läbitud katsete hinded olid head, ei saanud ma nende jaoks piisavat punktisummat kokku. Nimelt oli neile oluline praktikakogemus. Eeldatakse, et inimene on juba põhjalikult ametiga tutvunud ning teab, mis teda koolis ees ootab. Minu jaoks tol hetkel kurvastav (tagantjärele muidugi mitte, sest Austrias oli õpe tasuta, aga Inglismaal oleks see aastaks läinud maksma üle 10 000 euro), aga tegelikult geniaalne. Loomaarsti amet ei ole tõesti selline, mida tasuks õppima minna pimesi, puhtast loomaarmastusest või huvist loodusteaduste vastu.

Enne kui jõuan Tartus ülikooli loengusaalist lahkuda, seisab mu põgenemisteele ette üks blond tütarlaps. „Ma tahtsin sellist asja küsida, et kas teie juurde praktikale oleks võimalik tulla?“ küsib ta minu käest. Pööratan sisimas silmi, mäletades liialt hästi, millega lõppes praktikantide koolitamine aasta alguses – nii mõnegi magamata öö ja kaotatud närvirakuga. Hakkan seletama, et minu tööpäevad on väga pikad ja mitmekülgsed ning lambatööd ei pruugi teinekord mitu nädalat olla. Patsiente pole võimalik ette planeerida. „Oi, sellest pole midagi,“ vastab tudeng seepeale rõõmsameelselt, „ega ma kogu aeg ei viitsiks ki kohapeal passida. Te võite mulle lihtsalt helistada, kui midagi põnevat toimub. Siis ma tulen!“ Vaatan talle silmi pilgutades tükk aega otsa ega oska seisukohta võtta. Kas nutta või naerda?

„Ma arvan, et sellest ei tuleks midagi välja,“ vastan ma lihtsalt ja marsin saalist välja. Teel koju valmistan mõttes ette pädevusküsimustiku ja ülesannete tõkkeraja, mille iga potentsiaalne praktikant peab läbima, enne kui ma tema peale aega kulutama hakkan. Põnevust võime ju kõik taga ajada, aga kes viimasel kursusel pole endiselt aru saanud, et „põnev“ on vaid üks sajandik loomaarstistööst, sel pole sellesse ametisse astumiseks ikka asja.

Kirju Buenos Airesest

80. osa

JÄRJELUT

EIA UUS

Ilus kohvikuga siseõu ja siis kahekorruseline äge sisustuspood, kust oleksin pool tahtnud endaga kaasa viia. Vana väljanägemisega gloobused, teleskoobid, kirjutuslauad... Teisel korrusel oli ka veiniriinul, mida hetkeks vaata-tama jäin – seinatäis veine keset sisustuspoodi! Selle juures sahmernanud mees võttis aga kohe ühelt laualt väga suure klaasi, millel hinnasilt all, ning valas sinna punast veini ja andis mulle. Hakkasin ta leti juurde istuma, aga ta ütles: „Te ei pea siin passima. Käige ringi, uudistage, istuge rõdul... tundke end hästi!” Kui ringilt kergelt vindsena tagasi tulin, rääkis ta mulle kohutavalt põnevaid lugusid Argentina veinidest, istandustest ja veinimajadest. Ta tutvustas kirjaniku järgi nime saanud Dávalost, Catenat ja Rutinit, Salta erilisest kliimast pärit Yacohuyat ja Coquenat, mis tähendab laamat.

Ma olen alati uskunud, et inimesed ei osta tooteid, vaid lugusid. Ning kuigi muretsesin, kas mind piiril veinipudeliga üle las-

takse ja ega see lennukis ei plahvata, ostsin kingiks ühe pudeli laamaveini.

Olles oma Argentina-kuud olnud nii väikese eelarve peal, et kasutan ikka veel sutihaaval Eestist kaasa võetud poolikut hambapastat, on praegu nii imelik iga päev kingitusi osta. Priisatal Kunsti ja veini ja parfüümi ja *palo santo* halgusid ja Neitsi Maarjaid! „Me oleme Tallinnast! Me maksame!”

Kallis.

See on mu viimane kiri sulle Buenos Airesest.

Mulle meenus täna tsitaat ühest raamatust: „Unelm vabadusest, unelm turvalisusest, eemal, seal, kusagil, ükskõik kus, aga mitte Buenos Aireses, selles ohtlikus kodus: me läheksime kõik ära, kui me saaksime, ja me lahkume nii tihti, kui saame. Pikad nädalavahetused, puhkused, mesinädalad; me elame selleks, et ära minna.”

Võib ka olla, et minu jaoks tulemine iseenesest oligi kõige olulisem osa. Mu olemine siin jäi plaanitud lühemaks poliitilistel põhjustel kodus, millest sulle telefonis rääkisin. Ning kuigi

lõpp oli nii äkiline nagu plaastri raksaki maha tõmbamine, mõtlen ma nüüd, et ehk tulemine oli veelgi tähtsam osa kui olemine. Teadmaks nüüd ja igavesti, et väljapääs on alati olemas. Ka siis, kui tundub, et ei ole ning oled end elamisse nii sisse mäsinnud – töö, kodu, ASJAD.

Viimane aasta ütlesin kogu aeg: „Ma ei taha asju!” Andsin neid kodust aina vähemaks, isegi raamatuid, aga need ei paistnud otsa saavat.

Kuni lõpus kingituste soetamiseni ei ostanud ma siin kuude viisi midagi, olgugi et ära oleks kulunud kõiksugu asju, *muchas cosas*, mis olid justkui puudu – aga ka neid hankimata sain hakkama, olin leidlik, „nutikas eesel”, nagu mu vanaema ütleb.

Täna jätsin oma prussakakor-terist lahkudes lauale hunniku

• **Viimane aasta ütlesin kogu aeg: „Ma ei taha asju!” Andsin neid kodust aina vähemaks, isegi raamatuid, aga need ei paistnud otsa saavat.**

asju – lõpuni kasutamata pesuva-hendid, mõned riided ja nii edasi. Nii hea on end vabastada veel asjadest. Ainus asi, millega vae-arvestuse tegin, olid raamatud. Hankisin endale e-lugeri kuna-gi just sel eesmärgil, et saaksin ühtede raamatukaante vahel ala-ti kaasas kanda tervet raamatu-kogu, aga nüüd koju minnes on mul ikkagi lisaks sellele ka terve paberraamatukogu: hiigelsuur ja raske Argentina reisijuht, „Püha Evita”, mille ostsin Eestist kaasa plaaniga see pärast lugemist hüljata (aga osutus liiga heaks), hispaania keele vestmik-sõnaraa-mat, 600 lk raamat, mille Juan enda kodus raamaturiiulist võt-tis ja mulle andis (mida olin taht-nud lugeda juba aastast 2008), raamat, mille José mulle Juani raamatupoest varastas, raamat, mille ostsin esimesel päeval oo-perisse tehtud raamatupoest, ja raamat, mille valis mulle Juan, kui ühel viimastest päevadest ta raamatupoes talle head aega ütlemas käisin. Lisaks kõik mu märkmikud ja külastatud koh-tade bukletid.

Võib-olla on hea, et mul pole võimalust siia tagasi tulla. Kuju-

tan ette, kuidas mu hing siia jääb – aga Argentina kirjanduse vai-mus. Kujutan ette romaani, kus lennukisse astudes ma lõhestun. Keha läheb tagasi Eestisse, teeb oma asju edasi, hing aga elab ja vananeb Buenos Aireses.

Näeb kõiki neid järgmiste kümnendite poliitilisi ja majan-duslikke muutatusi, õpib möö-daminnes *porteño* moodi vanduma, sõidab Tigre delta jõgedel päikeselisel päeval paadis... Armub ehk kellessegi ja jälitab teda aastaid, seisab ta magamis-toas, kui ta kellegagi armatseb.

Kirjutasin oma märkmiku vii-masele leheküljele täna: Ma olen nii kerge. Mu süda – kerge. Kuigi kõige-kõigem koht jääb minust maha, on ohjeldamatu, olgugi et vaikne rõõm ja kergendus selle leidmisest.

Nii nagu esimesel päeval maandudes, oli ka täna tunne, et kui praegu meteoriiit pähe ku-kuks või isegi üksnes lihtlabane auto otsa sõidaks, oleksin ikka-gi õnnelik. Teades, et olen seda teinud – olgugi et just nüüd on soov nii palju, nii palju veel elus teha!

Järgneb

KARIN TEDER

RISTSÕNA										
	needma	elumaja	4.	väävel	liigese-	koomiku	suur vaat	minu	kurgu-	
	ehk	kuiv peen oks	kirre tee inisevat häälit	maailma-jagu reede	põletik jah (vn)	vastand lavrent-sium	arvamus-uuring	meelte kaudu tajuma		
korraaks seisma jääma										
e. poetess										
e. lastekir-janik										
janu tekitama										
esmas-päev										
Vana-Kree-ka armas-tusjumal										
rigin...										
tuvi (murd) ägas										
hapnik										
Itaalia jõgi										
tuulehoog										
titaan										
kuu										
peatükk										
silmalau-g (ingl)										
nurmed										
sademed										
Ungari linn										
ungarlaste										
vallitseja										
9–10. saj										

SUDOKU								
9				3				7
5		1	4		6			2
			3		1			
1	6	9						
3	4		6			1	8	
						9		
4		6					5	
8		5	2	1		3		4

KULTUURITEATED

• **TERVIS JA SPORT**
Fra Mare Day Spa basseini- ja saunapark avatud iga päev 13–22; kl 19 vesiaeroobika. Day Spa pilet E–N 10,50 €; R–P 14 €. **Sügise eripakkumine** – kohvi-šo-kolaadimähis 56 €; maniküüri ja pe-diküüri komplekshooldus 39 €; näo-massaaž ja mask 30 €. Broneerimi-ne tel 472 4612 ja 472 4600, spa@framare.ee.

Spaahotelli Laine vee- ja sauna-keskus avatud E–L kl 6–9 (3 €), 13–22 (7–10 €), P 6–9 (3 €), 9–22 (10 €). Treeningusaal avatud iga päev kl 6–22 (4 €). Täpsem teave ja broneerimine tel 472 4414.

• **TANTSUÕHTUD**
Fra Mare À LA CARTE restoran Bergfeldt ja lobby-baar (Ranna tee 2): P–N 12–23 ja R, L 12–24. L, 4. nov kl 20.30 tantsuõhtu, män-gib ans PetriMetri. Tel 472 4605, 503 7289. Vt framare.ee.

Restoran Blu Holm (Sadama 9/11) P–N 12–23, R–L 12–24. R, 3. nov kl 20 tantsuõhtu Rain Poolen & Imre Raidla. L, 4. nov kl 20 tantsuõhtu, ans Ragnar & Co. Tulekul 11. nov kl 20 Ivo Linna ja Antti Kammiste.

• **KINO**
Haapsalu kultuurikeskuses 2. nov kl 19 film „Thor: Ragnarok”, pilet 4 €.

• **TEATER**
Haapsalu kultuurikeskuses 3. nov kl 20 Comedy Estonia esitleb: „See on stand up”, piletid 10 ja 8 € Piletilevis.

• **NÄITUSED**
Lasteraamatukogu (Wiedemanni 11) E–R 10–18, L 10–15. Ridala põ-hikooli keraamikaringi näitus „Kodukoht”.

Maie kunstipood (Posti 2): E–R 10–18, L 10–15 Haapsalu ja Lää-nemaa kunstnike müüginäitus.

Keskraamatukogu (Posti 3): lu-gemissaali fuajees Eugène Boudini repode näitus „Pilved ja taevas”.

Spaahotelli Laine fuajee-galeriis (Sadama 9/11) Ennu Põldma foto-näitus „Linnaloodus (Haapsalu) 2”.

Haapsalu linnagaleriis K–P kl 12–18 Egon Erkmanni maa-linätuse „SIN...” avamine.

Haapsalu kunstikooli galeriid (Jaani 2) T–R 14–18 ja L 12–16. Ta-suta. Majagaleriis Kaja Liilia Frido-lini maalinäitus „Mõtisklused”.

Haapsalu pitsikeskus (T–R 11–16, L 11–15): Eeva Maide juubelinäitus.

Kullamaa kultuurimaja galeriis käsikirjast emakeelse piibliini.

• **MUUSEUMID**
SA Haapsalu ja Läänemaa muu-seumid (SALM) on N, 2. novembril suletud. Vabandame!

Raudtee- ja sidemuuseum R–P 11–16. www.salm.ee.

Iloni Imedemaa teemakeskus (Kooli 5) on avatud K–P 11–17. www.salm.ee. T, 14. novembril on Iloni Imedemaa Astrid Lindgreni 110. sünniaastapäeva puhul ava-tud 11–19. Kl 17.30 dokumentaal-film „Astrid”. Sissepääs sooduspile-tiga 3 eurot.

Haapsalu piiskopilinnuse muu-seum on remondi tõttu suletud. Endiselt on avatud linnuse suur õu ja mänguväljak. Toonkirik on ava-tud R–P 11–15. Giidituurid: linnus@salme.ee; 518 4664.

Rannarootsi muuseum on suletud remondi tõttu. Röömsa taaskohtu-miseni uuel aastal.

Haapsalu raekoda (Kooli 2) on avatud K–P 11–17. www.salm.ee.

Hanila muuseum avatud ettetelli-misel. www.hanilamuuseum.ee.

Lihula muuseum avatud ettetelli-misel. Info muuseum@lihula.ee või tel 523 4303.

Ants Laikmaa majamuuseum ja park (Kadarpiku küla, Lääne-Nigula v): K–P 11–16. www.salm.ee. Ahto Laadoga maalide näitus. Näitus jääb avatuks novembrikuu lõpuni.

Rõude muuseum on avatud ette-teatamisel telefonil 5683 1203. Muuseumis näitus „Silmskootud esemed”.

Toimetus avatud E-R kl 8.30–17.

TEATED

Algatati asustusjaotuse muutmine

Martna vallavolikogu otsustas algatada asustusjaotuse muutmise Martna val-las Keskvere ja Kurevere küla piiride osas. Lahkmejoone muutmise ettepaneku-ga on võimalik tutvuda Martna vallamajas 3.11.2017–17.11.2017 tööpäeva-del kell 9–15. Asjaomase territooriumi osa alalistel elanikel ja kinnisasja oma-nikel on õigus kahe nädala jooksul pärast väljapanekut esitada Martna valla-valitsusele ettepanekuid, arvamusi ja proteste.

Martna vallavalitsus

HAAPSALU LINNAVOLIKOGU TEATED

Valiti Haapsalu linnavolikogu esimees

Haapsalu linnavolikogu esimeheks valiti 30.10.2017 Jaanus Karilaid. Valimis-komisjoni 30.10.2017 otsusega nr 10 saab tutvuta Haapsalu linna kodulehel www.haapsalu.ee.

Haapsalu linnavolikogu 2. istung on reedel

Haapsalu Linnavolikogu 2. istung on reedel, 3. novembril kell 14 volikogu saa-lis Posti 34.

Päevakord:

1. Haapsalu linna põhimäärusest lähtumine.
2. Haapsalu linnavolikogu revisjonikomisjoni liikmete arvu kinnitamine ja ko-misjoni liikmete valimine.
3. Haapsalu linnavolikogu revisjonikomisjoni esimehe, aseesimehe ja liikme-te valimine.
4. Haapsalu linnavolikogu planeeringu- ja kommunaalkomisjoni, eelarve- ja ra-handuskomisjoni, sotsiaal- ja õiguskomisjoni ning haridus- ja kultuurikomisjo-ni liikmete arvu kinnitamine.
5. Haapsalu linnavolikogu planeeringu- ja kommunaalkomisjoni, eelarve- ja ra-handuskomisjoni, sotsiaal- ja õiguskomisjoni ning haridus- ja kultuurikomisjo-ni esimeeste ja aseesimeeste valimine.
6. Haapsalu linnapea valimine.

Jaanus Karilaid
Volikogu esimees

TÄNUAVALDUS

Viljandi Pensionäride Liit tänab spaahotelli LAINE kollektiivi meeldiva ja sõbraliku vastuvõtu eest. Eriline tänu müügijuht Kristale ja giid Urvele.

Aitäh!

MÜÜK

Müüme põranda-, voodri- ja ehituslaudu mitmes laiuses. Vedu tasuta. Tel 506 4651.

Küttepuu, kuiv või toores, nii lahtiselt kui ka võrgus. **Kõdusõnnik** 30 kg. Tel 523 8852, 473 3301. Tammaru farm, www.tg.ee.

Kuiv okaspuu 37; toores haab 28; kask 35; okaspuu 30 €/rm. Pikkus 30, 40 ja 50 cm. Vedu 3–7 ja 10 rm kaupa. Tel 516 4278 ja 505 5203.

Kuivad pakitud kütteklosid ja kaminapuud ning pakitud turba- ja puidubrikett. Kohalevedu tasuta. Tel 523 8503.

Müüa ehituslikku saematerjali ning voodri- ja põrandalauda. Vedu tasuta. Tel 528 2268.

Müüa 3 m küttepuid. Kohalevedu. Tel 505 3786.

Müüa küttepuid. Hall lepp al 28 €/rm, segapuu al 28 €/rm, must lepp al 32 €/rm ja kask al 35 €/rm. Met-sakuiv okaspuu al 35 €/rm. Vedu hin-nas. Halu pikkus vastavalt ostja soo-vile. Tel 5666 0431.

Küttematerjal parimalt küttemüüjalt Eestis! Telli kohe või vaata lisa www.kuttehalla.ee või helista 5687 8223! Toome sooja igasse kodusse!

Kvaliteetne puidubrikett 960 kg, alus 172 €; Premium pellet 990 kg, alus 199 €. Kojuvedu hinna sees. Tel 5891 5954.

Olevi puukool müüb 3. novembril Haapsalu turul kvaliteetset toidukar-tulit ja teisi köögivilju ning metsa- ja aiataimede ning kanarbikumett. Tel 5681 7035. Ütle naabrile ka!

OST

Musta ja värvilise vanametalli kokkuost aadressil Tööstuse 11, Haapsalu. www.rauaspets.ee. Teave tel 5837 6276.

Ostan vanu raamatuid, talusesemeid, postkaarte, fotosid, merevaigust eh-teid, mööblit, märke, medaleid, sa-

movare, münte, paberraha, maale, graafikat. Tel 5829 9810.

AUTOD

Müüa kirjalikul enampakkumisel veoauto N2 Volkswagen LT45 diisel 57 kw, täismass 4600 kg. Väljalas-keaasta 1992, Eestis registreeritud 2003. aastal, läbisõit 175 000 km, veokast 4,5 m, paigaldatud kraana Atlas 1,7 tonni ja nool ulatusega 3,5 m. Alghind 4000 €. Autot saab nä-ha Heltermaa sadamas tööpäeval kell 8–17. Pakkumised esitada mei-litsi: riho@saarteliinid.ee kuni 10. november 2017. a.

KINNISVARA

Ostame põllu-, heina- ja metsa-maad. Parim hind. Tel 506 9600.

OÜ Estest PR ostab metsa- ja põl-lumaad. Tel 504 5215, 514 5215, info@est-land.ee.

Soovin osta renoveerimist vaja-vat korterit Ridala vallas, Parilas või Panga külas, 2–3toalist. Otse oma-nikult. Tel 529 6262.

TEENUS

Teostame remonditöid eramajades ja korterites. Tel 551 6283.

Telerite ja elektroonika remondi-töökoda Haapsalus Lihula mnt 27 (autobaas). Avatud tööpäeviti 9–18 ja laupäeval 9–14. Tel 473 3055, 5557 4519.

Ohtlike puude eemaldamine ning okste ja võsa lõikus. Töötame 7 päe-va nädalas. Välismaal omandatud pika-aegne kogemus. Soodne hind ja kiire teenus. Helista julgelt ja leiame lahenduse. Tel 5623 0373. Randy

Ehitusfirma R&O Ehitus OÜ. Kõik ehitus- ja remonditööd: fassaadid, katused, terrassid, saunad, korrus-majade trepikojad jn. Valmistame, müüme ja paigaldame ka lisaplekke. Tel 5857 5060. www.lihulaehitus.ee.

Tootja Läänemaal valmistab klaas-plastist septikuid ja mahuteid. Kae-ve- ja planeerimistööd kopplaaduri-ga. Tel 551 0428, ain.raali@mail.ee.

Elav muusika teie mis tahes peole! Teeme sündmuse toredaks ja meel-dejäävaks! Tel 501 1696, www.syltament.ee.

Asrex OÜ teeb ehitus- ja remondi-töid. Meeldivat koostööd soovides Asrex OÜ. Tel 5622 6716, info@asrex.ee, www.asrex.ee.

Korstnapühkimisteenus üle maakor-na. Tel 5801 1183.

Professionaalse tekstiilipesuri rent. Pihustiga puhastusseadet saab efektiivselt kasutada polstri puhas-tamiseks või plekkide eemaldami-seks vaipadelt. Hinna sees pesuva-hendit 1 vaiba, 1 diivani ja 1 autos-a longi jagu. Päevarent 22 eurot. Info tabiremont@gmail.com.

Läänemaa jäätmejaam viib teie majast, korterist soodsatel tingi-mustel ära olme- ja ehitusjäätmed, mööbli, elektroonika, metalli jms. Äravedu kontaineritega 10–30 m³. E–R 9–17. Tel 5668 1436.

Korstnapühkija. Plaas OÜ. Tel 55979247. janarplaas@gmail.com

Teostame korterite ja majade kõi-ki sisetöid. Küsi julgelt lisainfot tel 5632 7955.

ELEKTRITÖÖD. Tel 5307 6322.

TÖÖPAKKUMINE

OÜ Vävars pakub tööd. Kuivati-kütja ja hooldaja Uuemõisa + puu-materjali staabeldamine. Töstuk on olemas. Osaline tööaeg. Kohe. Pa-lun helista: Bo, OÜ Vävars tel 5622 3870. bostenholm2000@gmail.com.

Nigula Piim OÜ võtab tööle lüps-ja ja farmitöölise Leediküla farmi. Lüpsjal vahetustega töö lüpsiplatsil, neli tööpäeva, kaks puhkepäeva. Far-mitöölisel vahetustega töö vastavalt töögraafikule. Vajadusel elamiseks korter. Info tel 5341 2122.

METS

PROMETS OÜ ostab metsa- ja põllumaad ning kasvava metsa raieõigust. Tel 5591 9930,

e-post info@promets.ee.

OÜ Landeker ostab **metsakinnistuid**. Tel **511 0415** ja **517 9866**.

Kraavide, põldude ja metsade pu-hastamine võsast giljotiiniga. Sa-mas ostame ka virmastatud võsa ja lehtpuu raiet. Tel 5682 6560.

MITMESUGUST

Kaardid ennustavad, helista tel 9001727, kogenud ennustajad 24 t, ka mobiiltelefonilt, h 1,09 €/min.

Toimetus kuulutuste sisu eest ei vastuta.

Teade ja kuulutus saada aadressil info@le.ee

KINGI OMA ISALE ISADEPÄEVAKS KINKEKAART LÄÄNE ELU TELLIMUSEGA

KINKEKAARDID ON SAADAVAL LÄÄNE ELU TOIMETUSES AADRESSIL POSTI 30. E–R KELL 8–17. TEL 473 7222 SOOVIST VÕID TEADA ANDA KA E-POSTIGA INFO@LE.EE

Väsisid Su töökad käed...

Teatame sügava kurbusega, et lahkus unustamatult kallis abikaasa, isa, äi, vanaisa ja vanavanaisa **ILMAR LÄÄS** 17.9.1930–30.10.2017.

Leinavad omaksed

Ärasaatmine pühapäeval, 5. novembril kell 14 kodutalu õuelt. Palume pärgi ja kimpe mitte tuua.

Ei astu jalg Sul enam armsaid radu, ei ava käsi koduvärvavat.

Südamlik kaastunne Luulele kalli isa **ILMAR LÄÄSI** surma puhul.

Töökaaslased Põllumajandus-ameti Hiiu-Lääne keskus

Südamlik kaastunne Luulele ja Tuulile kalli **ILMAR LÄÄSI** surma puhul.

Lääne-Nigula vallavalitsus

Avaldame siirast kaastunnet Luule Varikule kalli isa **ILMAR LÄÄSI** surma puhul.

Töökaaslased Põllumajandusametist

Avaldame sügavat kaastunnet Valvele abikaasa ning Luulele ja Küllele lasteperelega isa, vanaisa, vanavanaisa ja äia **ILMAR LÄÄSI** kaotuse puhul.

Ellen, Õnne ja Õile peredega

Mälestame kallist onu **ILMAR LÄÄSI**. Avaldame kaastunnet Valvele ja lastele peredega.

Mälestab Harri Vildmaus perega

Kustus elu, vaiks valu, väsisid su töökad käed...

Meie siiras kaastunne Valvele abikaasa ning Luulele ja Küllele peredega isa **ILMAR LÄÄSI** surma puhul.

Vaike, Mati, Andres, Margus ja Varje peredega

Mälestame onu **ILMAR LÄÄSI**. Sügav kaastunne lesele ja lastele peredega.

Vennatütred Eve ja Ene peredega

Südamlik kaastunne omastele **ILMAR LÄÄSI** kaotuse puhul.

Aasa, Taimi ja Toomas

Südamlik kaastunne Valvele, Luulele ja Küllele kalli abikaasa ja isa **ILMAR LÄÄSI** kaotuse puhul.

Mihkli pere

Nüüd tühi koduõu ja tuba, lein raske järele vaid jäi...

Südamlik kaastunne Luule Varikule perega kalli **isa** kaotuse puhul.

Ellen ning Lembit ja Elvo peredega

Avaldame kaastunnet Peetrile perega kalli isa **ALEKSANDER SASSI** kaotuse puhul.

Silvi ja Kalev

Üks tee on lõpuni käidud, üks süda on vaikunud.

ALEKSANDER SASS Südamlik kaastunne Peetri ja Ülle perele kalli isa, äia, vanaisa ja vanavanaisa kaotuse puhul.

Jüri, Taimi, Herbert ja Imbi

Hea Anne, südamlik kaastunne Sinu abikaasa **JAAN REINTALI** surma puhul.

Sirje ja Ants Tulvik

Avaldame kaastunnet Annele abikaasa ning Rainile ja Riinale isa **JAAN REINTALI** kaotuse puhul.

Vaike ja Reimo perega

Avaldame kaastunnet Udo ja Leo Treule perekonnaga vend **HANS TREU** 29. IX 1925–28. X 2017 surma puhul.

Hella ja Tiina Möttus

Mälestame head jahikaaslast **HANS TREUD**. Avaldame kaastunnet Vilmale ja lähedastele.

Kullamaa Jahi- ja Kalameeste Selts

Mõni hetk on valusam kui teine, mõni hetk on kohe väga, väga valus... (J. Tättle)

Meie siiras kaastunne tütardele peredega ema **EDA MURAKI** kaotuse puhul.

Majanaabrid

REKLAAM

TÄIUSLIK NÄGEMINE

Uue põlvkonna progresseeruvad prilliklaasid alates 140 €/paar*

soodustus kuni **100 €**

* Pakkumine kehtib prilliraamide ja -klaaside koosostul.

Kiirusta! Kampania lõpeb 19.11.17

Karja 7, Haapsalu, tel. 47 34 737 E-R 10-18, L 10-16, P suletud www.normanoptika.ee

norman optika

Loe veebis **www.le.ee**

TLÜ/Kalev põrmustas Haapsalus Kasahstani klubi

TLÜ/Kalev sai teisi-päeval Haapsalus peetud Balti liiga mängus kindla 73:42 võidu Kasahstani klubi Atyrau Barsy vastu. Enne mängu oli olukord intrigeeriv. TLÜ/Kalevi juhid olid samal päeval vallandanud peatreener Raido Roosi, sest klubi oli meistrivõistluste hooaega alustanud kolme kaotuse ja vaid ühe võiduga.

Atyrau Barsyd peetakse Balti liigas sabassõrkijaks, kuid pühapäeval said nad jagu tugevast Tartu Ülikoolist. Tallinlased kutsusid peatreeneri kohusetäitjaks tagasi Kalle Klandorfi, kelle käe all näitasid kalevlased Haapsalu Wiedemanni spordihoones ülimat enesekindlust.

Juba esimestel minutitel tabas Kaido Saks kolm kolmepunktilist ja esimese veerandaja keskel juhtis Kalev 15:5. Veerandaja lõpuks oli eduseis juba 22:11.

Fotol Kalevi mängija Bamba Fall (217 cm) koos Lääne Elu fotograafi Arvo Tarmulaga (178 cm).

TARMO ÕUEMAA

ERAKOGU

ILMAENNUSTUS

MUJAL MAAILMAS

2. novembril
Helsingi 2°
Rooma 18°
Kairo 25°
Sydney 19°
New York 19°

Täna Läänemaal

Enamasti pilves ilm. Mitmel pool sajab lörtsi ja vihma. Puhub kagu- ja idatuul 3–4 m/s. Õhutemperatuur on 1 kuni 2 kraadi.

Reede	öö päev	Laupäev	Pühapäev	Esmaspäev	öö päev
muutlik tuul 2–6 m/s	-1°...6°	edeltuul 3–6 m/s	kagu-, edeltuul 3–6 m/s	kagu-, lõuntuul 4–7 m/s	7°...8°

LUMBAR
ENERGY WOOD

OSTAME

- kasvavat võsa
- vähemväärtusliku lehtpuu raieõigusi
- leht- ja okaspuu küttepuid
- lepa enamusega metsakinnistuid

reigo@lumbar.ee
tel 5342 0379 | www.lumbar.ee

1 kuu	9,00 eurot
2 kuud	18,00 eurot
3 kuud	23,10 eurot
4 kuud	30,80 eurot
5 kuud	38,50 eurot
6 kuud	46,20 eurot

LÄÄNE ELU TELLIMISHINNAD

www.le.ee tel 473 7222
Uued hinnad kehtivad alates 1.11.2017

7 kuud	53,90 eurot
8 kuud	61,60 eurot
9 kuud	69,30 eurot
10 kuud	77,00 eurot
11 kuud	84,70 eurot
12 kuud	92,40 eurot

KASTANI METSA

Iga päev 8–22

Iga päev 8–22

- Seapraetükk (2–3 kg)** 1 kg **3.49** tavahind 4.99
- Suhkur** 25 kg, 0,68 €/kg **16.99**
- Suitsuragu, Nõo** vp 1 kg **1.69** tavahind 2.49
- Õllemops juustuga, Wõro** 500 g, 3,38 €/kg **1.69** tavahind 2.59
- Lastevorst, Rakvere** 1 kg **2.79** tavahind 3.79
- Juustuvorst, Valla** 1 kg **1.69** tavahind 2.29
- Lastevorst, Valla** 600 g, 1,65 €/kg **0.99** tavahind 1.49
- Pereviiner, Rakvere** 500 g, 2,38 €/kg **1.19** tavahind 1.79
- Kanapallid, Valla** 1 kg **1.79** tavahind 2.99
- Talumehe rulaad küislauguga** vp 1 kg **4.49** tavahind 7.99
- Eesti Rahva verivorst** 500 g, 1,98 €/kg **0.99** tavahind 1.99
- Varajane kartul, Eesti** 1 kg **0.29**
- Apelsin** 1 kg **1.29**
- Hurmaa** 1 kg **1.49**

KESKKONNAAMET

Õhusaasteloa eelnõu avalikustamise teade

Keskkonnaamet avaldab teadaande keskkonnaseadustiku üldosa seaduse (KeÜS) § 47 lõike 2 alusel.

Keskkonnaamet teatab, et on valminud aktsiaseltsi Tootsi Turvas (registrikood 10021374, aadress Büroomaja 1, Papiniidu 5, 80010 Pärnu) õhusaasteloa nr L.ÖV/326023 muutmise otsuse ja loa eelnõu. Õhusaasteluba nr L.ÖV/326023 on aktsiaseltsile Tootsi Turvas väljastatud Lääne maakonnas Haapsalu linnas Uuemõisa alevikus aadressil Tehnika 20 asuval kinnistul (katastritunnus 67401:009:0137) paiknevatest põletusseadmetest eralduvate saasteainete välisõhku väljutamiseks. Käitises on kolm heiteallikat, milleks on katlamaja korstnad. Õhusaasteloa nr L.ÖV/326023 muutmise algatas Keskkonnaamet 7.03.2017 kirjaga nr 15-2/17/1746-2. Õhusaasteluba nr L.ÖV/326023 on ettevõttele väljastatud tähtajatult.

Ettevõtte põhitegevusalaks on turba tootmine (EMTAK kood 08921). Luba taotletakse soojusenergia tootmiseks (EMTAK kood 35301). Käitises on kolm heiteallikat, milleks on katlamaja korstnad. Katlamajas asub kolm põletusseadet summaarse soojussisendile vastava nimisoojusvõimsusega 4,91 MWth. Aastane planeeritav kütusekulu on 4200 tonni tükkurvast, 3000 tonni hakkpuitu ja 200 tonni põlevkivioli. Tahkekütuse kateldele on paigaldatud tsüklonid. Käitaja poolt taotletavad välisõhku väljutatavate saasteainete aastased heitkogused on osakesi summaarselt 19,063 tonni, süsinikoksiidi 44,577 tonni, lämmastikoksiide 16,468 tonni, lenduvaid orgaanilisi ühendeid 1,511 tonni, vääveldioksiidi 18,049 tonni, raskmetalle (plii, tsink, arseen, kroom, nikkel ja vanaadium) 18,6 kilogrammi ja süsinikdioksiidi 6062,056 tonni.

Käitise kinnistu paikneb 100% tootmismaal. Käitis piirneb tootmismaade ja transpordimaaga ning põhjas maatulundusmaaga. Lähim elamu paikneb käitise heiteallikatest ca 100 m kaugusel põhjasuunas. Käitis ei asu kaitse- ega hoiuala, Natura 2000 linnu- ega loodusala. Käitise lähimbrusesse ei jää kaitstavaid üksikobjekte. Käitisest ca 400 m kaugusel põhjas asub Uuemõisa mõisapark ja ca 1000 m kaugusel põhjas Silma looduskaitseala piir.

Eelnõude, loa taotluse ja muude asjassepuutuvate dokumentidega saab tutvuda Keskkonnaameti Lääne regiooni Haapsalu kontoris (Kiltsi tee 10, 90403 Haapsalu, tel 472 4720, e-post laane@keskkonnaamet.ee) ja Keskkonnaameti avalikus dokumendiregistris <http://dhs-adr-kea.envir.ee/>.

Ettepanekuid ja vastuväiteid saab esitada suuliselt või kirjalikult e-posti aadressil laane@keskkonnaamet.ee või postiaadressil Kiltsi tee 10, 90403 Haapsalu alates avalikust väljapanekust kahe nädala jooksul.

Keskkonnaamet teeb ettepaneku asja arutamiseks ilma avalikku arutelu läbi viimata.